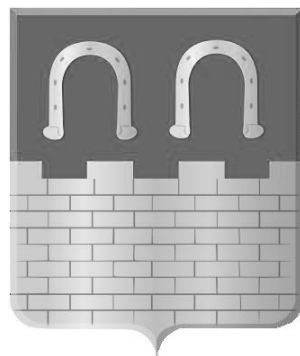
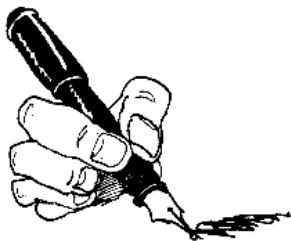

De Wildenborcher

Kwartaaluitgave voor iedereen die zich verbonden voelt met de Wildenborch

December 2024

Beste Buurtgenoten,

Een voorwoord wil je graag positief beginnen. Is dat op dit moment wel reëel? Er is zoveel aan de hand in de wereld. Ook in Nederland is respect en begrip voor elkaars mening regelmatig ver te zoeken. Meningsverschillen prima, maar geweld is geen oplossing! Laten wij met elkaar trots zijn op ons buurtschap waar respect en begrip gelukkig wel gemeengoed is.

Wij herdenken met een In Memoriam Martie Dijkman, Martie overleed op 3 augustus. Naast het grote verdriet is er ook aandacht voor vreugde, Gerda en Gerrit Bijenhof vierden op 17 oktober hun gouden huwelijksfeest.

Deze keer maar liefst drie verslagen van 'Open Tuinen'.
Ons jaarthema 'Gemeenschapszin' moeten we helaas doorschuiven naar de volgende editie.

Verder onder andere:

- Recept voor een heerlijk kerstdiner door Gijs van den Biggelaar. Gijs beschrijft de bereiding heel uitgebreid zodat het door iedereen te maken is. Daarom wel iets meer ruimte nodig
- Toename van het sluipverkeer, door Johan Oltvoort
- Reünie op de Prinses Julianaschool, Wim Alsem
- De Kinderpagina, zoals altijd weer verzorgd door Anja Sprukkelhorst
- Erik Ebbink maakte een prachtige tekening, of is het een wat mysterieus stripverhaal?
- De familie Beumer bouwde een nieuw huis aan de Schoneveldsdijk, zij stellen zich voor
- Tilia Overmars vult het Postvak In
- Wolven en bijgeloof in de Achterhoek, Jacobus Trijsburg
- En er is meer

We hopen jullie natuurlijk allemaal te ontmoeten tijdens de Nieuwjaarsreceptie op vrijdag 3 januari en de winterwandeling op zondag 5 januari 2025. Noteer ook alvast op de kalender de familie fietstocht op zondag 25 mei.

Veel kijk- en leesplezier met deze Wildenborcher.

Vriendelijke groet,

Joke, Kathy en Reinier.

Redactiegegevens

Onze telefoonnummers en e-mailadressen:

Joke Wiltink	(0575) 55 67 48	wiltwess@gmail.com
Kathy de Vries	(06) 53 15 33 79	kathy.devries@xs4all.nl
Reinier Klein Brinke	(0575) 55 65 12	reinierkleinbrinke@planet.nl

Inzenden copy voor de volgende Wildenborcher: vóór 20 januari 2025.

Naar: E-mail wiltwess@gmail.com
WhatsApp (06) 10 27 75 47
Schoolhuisweg 2

Bezorging:

Als u ook De Wildenborcher wilt ontvangen of als er bezorgproblemen zijn, meld dit dan bij één van de redactieleden. Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

Abonnee op de digitale Wildenborcher?

Bent u geabonneerd op de digitale Wildenborcher en neemt u een nieuw e-mailadres, of wilt u in het vervolg ook de digitale versie ontvangen, geef dit dan tijdig door aan Reinier Klein Brinke: reinierkleinbrinke@planet.nl. Zo mist u geen uitgave van ons buurtblad.

Bijdrage Wildenborcher

De Wildenborcher wordt steeds met veel enthousiasme door vrijwilligers gemaakt en bij u thuis bezorgd. Een vrijwillige bijdrage voor de drukkosten kunt u overmaken naar:

IBAN: NL95RABO 0366412353 ten name van Kapel Wildenborch, onder vermelding van 'De Wildenborcher'.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie op 3 januari is er ook een collectebus aanwezig waarin u een bijdrage kunt doneren.

Verhuur Kapel

Wilt u informatie over de mogelijkheden, beschikbaarheid, prijzen, etc., neem dan contact op met Hans Ezerman: Email: hans.ezerman@gmail.com of telefoon: (06) 12 15 54 74.

De Wildenborchse Kapel

Martie Dijkman 1957 - 2024

“Strijdbaar tot het einde”

Zaterdag 3 augustus overleed op 67 jarige leeftijd Martie Dijkman. Martie werd geboren op 25 mei 1957 op boerderij Klein Bleumink aan de Kapelweg (toen D 82). Hij was de derde en jongste zoon van Bertha Oltvoort en Gerrit Dijkman.

Hij bezocht de lagere school in de Wildenborch, de Prinses Julianaschool, ging steeds samen met overbuurjongen en leeftijdgenoot Henkie Kreunen.

Na de lagere school bezocht hij de Landbouwschool in Vorden, waar hij les kreeg van onder andere leraar Snoeijink. Martie kon toen nog niet weten dat deze leraar jaren later zijn schoonvader zou worden.

Martie koos voor werken in de landbouw, werd loonwerker en had later zijn eigen grondverzetbedrijf. Kleine maar ook hele grote klussen werden altijd heel vakkundig uitgevoerd.

Martie ontmoette zijn grote liefde Ina Snoeijink, oudste dochter van Diny en Evert Snoeijink, waarmee hij in 1986 trouwde. Het ouderlijk huis aan de Kapelweg werd verbouwd en het jonge paar ging in het achterhuis wonen. Het huwelijk werd bekroond met vier dochters, Lisette, Evelien, Martine en Anneleen. Hele grote zorgen waren er toen Lisette als peuter bijna verdrong. Door heel adequaat en snel handelen van Martie heeft zij het overleefd.

Vanaf zijn jeugd was Martie fervent voetballer bij SV Ratti op de Kranenburg. Op 38 jarige leeftijd maakte hij de overstap van voetbal naar tennis. Met zijn enthousiasme voor deze sport besmette hij ook zijn dochters en allen bleken talent te hebben. Twaalf jaar was Martie actief bestuurslid van de Vordense tennisvereniging en ook als vrijwilliger stak hij veelvuldig de handen uit de mouwen, zorgde voor mooie tribunes en was de initiatiefnemer van het Dijkmantoernooi. In augustus dit jaar, werd het toernooi voor de twintigste keer gehouden, helaas mocht Martie dit niet meer meemaken.

Ook in de Wildenborch was Martie actief, jarenlang was hij lid van de Oranjecommissie en vele jaren de spreekstem bij het vogelschieten. Veel werk heeft hij verricht voor de Wildenborchse Kapel. Bij de nieuwbouw in 2008 deed Martie het grondwerk en hielp hij mee met de aanleg van het parkeerterrein rondom de Kapel. En wanneer er werkzaamheden waren waarbij een kraan nodig was, werd nooit tevergeefs een beroep gedaan op Martie.

De plaatsing van de grote kerstboom op het voorterrein van het kasteel kwam jaarlijks tot stand met hulp van Martie.

Martie was een gezelligheidsmens, vrijgevig, en hielp graag anderen.

Een paar jaar geleden kreeg hij lichamelijke klachten, die steeds meer beperkingen meebrachten in zijn functioneren. Toen kwam de verschrikkelijke diagnose: hersentumor. Diverse behandelingen werden ingezet, maar helaas de ziekte zette door. Martie kon steeds minder en had meer hulp nodig. Ina heeft hem altijd, tot het eind van zijn leven, met heel veel liefde verzorgd. Martie overleed thuis, in zijn vertrouwde omgeving, hier werd op vrijdagavond 9 augustus door veel mensen afscheid genomen van deze geliefde man, (schoon)vader en opa.

Na de afscheidsdienst in de Vordense Dorpskerk vond op zaterdag 10 augustus de begrafenis plaats.

Wij wensen Ina, de kinderen en kleinkinderen heel veel sterkte om dit grote verlies een plek te geven.

Gemeenschapszin of Naoberschap

Versieren voor het bruidspaar (bij huwelijk of een huwelijksjubileum): één van de gewoontes op het platteland behorend bij het naoberschap. Wat is daar voor nodig en wie doet wat?

In het verleden, nog niet eens lang geleden, waren al deze regeltjes voor iedereen duidelijk. Wat doen de mannen en wat zijn vrouwentaken.

De vrouwen maakten roosjes en de buurtnieuwtsjes werden uitgewisseld terwijl men probeerde om de mooiste roosjes te maken. Crêpepapier was lange tijd de norm, het bruidspaar mocht de kleuren kiezen. Maar.....van papieren zakdoekjes kon je nog veel mooiere roosjes maken.

De mannen zorgden voor dennengroen. Vaak werd een jachtopziener gevraagd om groen aan te leveren en hij oogstte dan de juiste hoeveelheid uit zijn werkgebied. Heel handig. Er werd stevast bij het huis van het bruidspaar en ook op de feestlocatie versierd. Op die laatste plek was het altijd goed toeven met een drankje en soms een warme snack als slot van de avond na het versieren.

Anno 2024: Het naoberschap is er zeker wel, maar dunt uit. 'Buurt maken, gebeurt nog, maar steeds minder vaak op traditionele wijze.

Voor het gouden huwelijksfeest van Gerda en Gerrit Bijenhof is door de buurt wel een prachtige boog voor hun huisdeur gemaakt.

De mannen bouwden eerst een solide houten frame om al het dennengroen aan te hangen.

Maar dat verzamelen van dennengroen is wel een dingetje, want wie heeft er in de buurt nog een dennenbos met mooie kwaliteit dennentakken. Gelukkig was er in de buurt nog iemand met een mooie rij dennenbomen, waar in de loop der jaren al heel wat voordeuren mee zijn versierd. Dat de kennis van het versieren achteruit holt is wel duidelijk. Het verzamelde dennengroen bleek bij lange na niet genoeg om de boog mooi te bedekken. Het was inmiddels al pikkedonker, toen twee buurlieden naar het bos togen om de voorraad dennengroen flink aan te vullen.

Voor de buurvrouwen lukte het niet om samen te komen voor het maken van de roosjes, daarom bracht de eerste naaste de materialen bij hen thuis zodat ieder daar aan de slag kon. Niet zo gezellig, maar de roosjes kwamen er zo ook. Dit keer zijn ook hartjes geknipt uit rood papier en in de boog gehangen. Dit omdat één buurvrouw, die geveld was door griep niet in staat was om zakdoeken uit te pluizen. Ze wilde niet verzaken en knipte daarom mooie rode hartjes.

De avond voor het jubileumfeest werd de versiering geplaatst bij huize Bijenhof. En ook daar werd de avond afgesloten met gezelligheid onder het genot van een drankje.....

Als op de feestdag, voor de boog, foto's van het bruidspaar worden gemaakt, staat deze er prachtig en frisgroen bij.

Een paar beelden van de voorbereidingen voor de feestelijke boog.

De naasten van Bijenhof

Gouden huwelijk Gerda en Gerrit Bijenhof

1974

2024

Donderdag 17 oktober vierden Gerda en Gerrit Bijenhof hun vijftig jarig huwelijk. Dit werd gevierd bij De Herberg in Vorden. Hun kinderen Gerda, Lijanne en Wijnand verrasten, samen met hun partners en de zes kleinkinderen van Gerda en Gerrit, het gouden bruidspaar met niet zo maar een cadeau. Niemand minder dan de bekende in Schagen (NH) wonende lookalike en imitator van Elvis Presley verzorgde een fantastisch optreden.

Gerda en Gerrit, beiden groot fan van Elvis, genoten enorm van dit bijzondere cadeau.

Wij wensen het gouden bruidspaar nog heel veel fijne en gezonde jaren.

De prachtige, door de buurt versierde boog voor de huisdeur. Rijkelijk gevuld met witte roosjes en rode hartjes.

Wildenborchers overwegen acties na forse toename sluipverkeer

De verkeersdrukke in de buurtschappen de Wildenborch en Mossel steeg de afgelopen jaren met liefst 60 procent. Kleine lokale wegen zoals de Kapelweg, de Schoneveldsdijk en de Wiersserbroekweg krijgen tegenwoordig op drukke dagen meer dan 900 voertuigen te verwerken. Uit verkeersanalyses blijkt dat een flink deel van de auto's en vrachtwagens sluipverkeer betreft. Buurtbewoners vragen de gemeenten Bronckhorst en Lochem om passende maatregelen.

Tijdens een informatieavond in de Wildenborchse kapel op 2 oktober hoorden de aanwezigen onder meer dat eerdere verkeersmaatregelen in de omgeving een belangrijke oorzaak voor de toenemende verkeersdrukke zijn. Aanpassingen aan bijvoorbeeld de Almenseweg en de Wildenborchseweg maken deze routes trager, wat chauffeurs ertoe aanzet om dwars door de Wildenborch te navigeren. Het gaat onder meer om verkeer dat vanuit het Noorden richting Winterswijk koerst, en vice versa. Dat ze dwars door een officieel stiltegebied rijden, zullen ze niet eens weten en maakt ook geen verschil, legde Ab van den Bos uit: 'Een stiltegebied heeft vanuit handhaving gezien geen enkele status.' Van den Bos is een van de actieve leden van de werkgroep 'Stiltegebied Ruurlo-Vorden-Lochem'. De werkgroep startte in 2023.

Oplossingen

Net als tijdens de eerste informatieavond over sluipverkeer in juli 2023 kwamen ook nu weer vanuit de zaal verhalen los over verkeersdeelnemers die de voorheen rustige weggetjes gevaarlijk maken door te hard te rijden, de berm kapot te scheuren en geen enkel respect te tonen voor kwetsbare fietsers en voetgangers. De gemeente repareert met enige regelmaat de ergste kuilen langs de weg, maar elke verbreding en verbetering lijkt een uitnodiging om nog harder te racen, zo klonk het.

Er werden verschillende oplossingsrichtingen besproken, zoals wegen alleen toegankelijk maken voor bestemmingsverkeer, wegversmallingen, eenrichtingsverkeer instellen of (idee vanuit de zaal) bepaalde delen van het gebied als toeristische fietszone bestempelen waar auto's maximaal 30 kilometer per uur mogen. Al deze maatregelen hebben effect op de navigatiesystemen, wat sluipverkeer tegengaat. Overigens wisselen de voorkeursroutes van Google Maps af en toe en zijn de kleine Wildenborchse en Mosselse wegen niet standaard de snelste route.

Hoe hard rijden we zelf?

Vanuit de zaal werd gevraagd om goed rekening te houden met de inwoners van het gebied, bijvoorbeeld door het landbouwverkeer te ontzien en te voorkomen dat het probleem alleen maar wordt verplaatst naar omliggende wegen. Dat ziet de werkgroep ook zo. Van den Bos gaf aan dat komend jaar nagegaan zal worden hoeveel steun er binnen de buurtschappen is voor het verminderen van de verkeersdrukke en of bewoners eventueel bereid zijn om aan ludieke acties mee te werken. Aan het eind van de bijeenkomst kwam er nog een oproep uit de zaal: 'Het probleem ligt natuurlijk niet alléén bij het sluipverkeer. Ik wil iedereen vragen om ook zelf even na te denken over hoe hard je rijdt op deze smalle wegen. Mijn zoon fietst naar school, we willen hem graag veilig thuis zien komen.'

Wethouder op bezoek

De werkgroep heeft inmiddels goed contact met ambtenaren en politici van de gemeente Bronckhorst en Lochem. Half oktober kwam wethouder Pelgrom van Bronckhorst persoonlijk polshoogte nemen, samen met een ambtenaar die het verkeersdossier goed kent. De wethouder toonde begrip voor de onvrede, maar zei niet direct maatregelen te overwegen.

Hij is met een groep van gemeenten waar soortgelijke verkeersproblemen spelen in overleg en wil eerst afwachten of daar goede beleidsmaatregelen uitrollen. Ook wil hij voorkomen dat het probleem zich alleen maar verplaatst naar andere wegen. 'De gemeente kent natuurlijk de cijfers wat betreft de verkeerstoename en wil best luisteren', zegt Van de Bos, 'maar onze wensen en ook de zorg dat er een keer ongelukken gaan gebeuren, worden door de gemeente niet meteen vertaald in maatregelen. Mogelijk moeten we eerst actie gaan voeren om iets gedaan te krijgen.' De kwestie formeel aankaarten bij de gemeente kan bijvoorbeeld via een zogeheten burgerinitiatief. Burgers (en boeren en buitenlui) dragen in zo'n geval een idee aan om de leefomgeving te verbeteren. De gemeente kan besluiten het idee actief te ondersteunen.

Interesse om mee te doen en/of op de hoogte gehouden te worden? Stuur dan een mailtje naar stiltegebiedRuurlLochemVorden@gmail.com.

Johan Oltvoort

Wolven en bijgeloof in de Achterhoek

Er duiken steeds vaker wolven op in Nederland. Er is sprake van roedels op de Veluwe en in het Fries-Drentse grensgebied, in Drenthe zelf, de Gelderse Vallei en de Utrechtse Heuvelrug. In de Achterhoek is de wolf de laatste jaren gesignaleerd in Barchem, Borculo, Doetinchem, Eibergen, Hupsel, Neede, Ruurlo, Vierakker en Vorden en ook in Montferland. De comeback van de wolf is prima volgens een aantal natuurliefhebbers. De schapenhouders zijn minder enthousiast, geen wonder als de wolf een killer blijkt. *Billy the killer* die hier vlakbij – tussen De Wiersse en het Medler aan de Schoneveldsdijk, 3 km hiervandaan – heeft huisgehouden, is in Frankrijk uiteindelijk door een kogel omgelegd. *Maar zet dan toch gewoon een hek om jullie wei heen?* krijgen die schapenhouders te horen. Snel omgerekend kost dit zo'n 30.000 ton staal.

De boeren in het Wolfersveen hebben een andere oplossing: 30 gram lood. Het moge duidelijk zijn: In het Wolfersveen zitten ze niet te wachten op de terugkeer van de wolf. *Wij bunt hier blij da'w d'r vanaf bunt*, aldus een local, hierbij refererend aan het feit dat er in het Wolfersveen tot in het begin van de twintigste eeuw nog wolven rondliepen. De laatste wolf is hier in 1907 waargenomen door Hendrik Hebbink en Benno Boeing. Zij kwamen uit Zelhem en fietsten elke dag op een tandem naar hun werk in Ruurlo. Ter hoogte van Café Wolfersveen ontdekte Benno plots in de berm een wolf. Het dier gromde naar Boeing en begon achter het tweetal aan te rennen, volgens het verhaal uit de volksmond. *Hendrik, d'r zit 'n wolf achter ons an!* riep Benno, die volledig in paniek raakte. *I'j mot versnell'n! Waorum dan?* zei Hendrik. *Ik zit toch veurop!*

Naamsverklaring

De plaatsnaam *Wolfersveen* doet denken aan wolven, die waarschijnlijk tot begin 20ste eeuw, deze woeste streek onveilig maakten. Toch kan daar de naam niet van herleid worden, wordt gezegd. De naam is zelfs dubbel verwarrend, want ook het woord 'veen' kan niet herleid worden. Wolfersveen is namelijk geen echt veengebied, ondanks het voorkomen van enig moerasveen.

De naam komt van Woltmark of Woltveen, waarbij 'wolt' staat voor laaggelegen bos." (bron: website Oud Zelhem)

Gezien de oude kaarten hebben hier uitgestrekte heidegebieden gelegen, ideaal voor schaapherders om met hun kuddes rond te zwerven. Dankzij die begrazing bleef het Wolfersveen in stand. Ooit lag hier Het Berlewalde, een middeleeuws woud. De exacte locatie is niet bekend; in 1294/1295 wordt het in rekeningen van graaf Reinoud I van Gelre genoemd. De naam Berlewalde wordt sinds 2008 door wetenschappers – en vervolgens door lokale overheden – gebruikt voor het hart van de Achterhoek, waar dorpen als Ruurlo, Vorden, Hengelo, Steenderen en Zelhem liggen. Berlewalde wordt gezien als een oerbeeld van een historisch boslandschap waar de overheden in het beleid voor het landelijk gebied gebruik van kunnen maken.

In mijn kerstverhaal zal ik verwijzen naar Berlewalde, een oerbos in het moerassige midden, dat eeuwenlang een bosrijke wildernis bleef, afgewisseld met venen. Grote delen van dit nat-dras gebied waren begroeid met elzenbroekbos. De Achterhoek was eeuwenlang een grensgebied, tussen de bisdommen Utrecht en Münster. Vanuit westelijke en oostelijke richting kwamen in de Achterhoek in de vroege middeleeuwen ontginningen op gang. Er waren enkele permanent bewoonde kernen, zoals Zelhem, Lochem, Vorden en andere kleine nederzettingen ten oosten van Zutphen.

Bewoning

Vanuit de oudste woonkernen verspreidde de bewoning zich steeds verder. De grote dekzandruggen in het gebied werden omstreeks de 12e eeuw omgevormd tot enken. Ook kleinere zandkoppen werden akkerland, deze individuele ontginningen zijn de eenmansessen. Bij elk gehucht of elke buurschap hoorde behalve een enk of es ook weidegrond en hooiland. Vee werd zowel geweid op het veld (heide) als in het meer voedselrijke broek. Langs de beken in de broeken lag hooiland.

In het Synwede (Zieuwent) liepen tot in de 15e eeuw kuddes (half-) wilde paarden. Het bos werd door de mens gebruikt, om vee (vooral varkens en runderen) te weiden, maar ook de productie van houtskool was belangrijk. De oudste sporen van houtskoolproductie dateren uit de negende eeuw (bij Ruurlo, Barchem en Zutphen), de jongste uit 1905 (bij Zieuwent). Het houtskool werd vooral gebruikt om ijzeroer te verwerken, onder meer bij Zutphen en Zelhem.

Vanaf de 14e eeuw wordt op steeds grotere schaal turf gestoken in de venen en worden er sloten gegraven, voor zowel de afvoer van turf als ontwatering. Deze ontwatering maakte ontginningen mogelijk in de voorheen natte gebieden. De laatste bossnippers van het natte oerbos, dat we tegenwoordig in zijn algemeenheid als Berlewalde aanduiden, verdwijnen uiteindelijk pas in de 16e en de 17e eeuw uit het landschap.

De Marke Barchem

Hotel Bon'Aparte was al eeuwen geleden een boerderij met een herbergfunctie en heette van oorsprong Boevink of Boeijink. Een naam die voorkomt bij de goederen van de abdij van Hoog-Elten, het klooster dat voor het jaar 1000 is gesticht. Op zeker moment werd de herberg Die Swane genoemd en later Dollenhoed. Een aparte naam die voortleeft in de straatnaam: Dollehoedsdijk. Zelfs de bewoners gingen zich Dollenhoed noemen. In het bijna 500 jaar oude Zutphens Liedboek staat het drinklied onder de titel "De Dollen Hoed". Die herinnert aan de dolle doel die iemand aanricht als hij flink doorzakt. Boevinck hoorde met z'n herberg bij een hoevenzwerm, een kring van boerderijen rond de Barchemse Enk, dat is een hooggelegen akker. De boeren bewerkten samen deze gemene gronden, waarin elke boerderij één of meer aandelen had. Het ploegen en eggen van de Enk, het zaaien en oogsten van het gewas, al deze werkzaamheden werd gemeenschappelijk verricht. De oudste boerderijen waren in bezit bij Markeboeren die het hele gebied in bezit hadden. De grens was met merk- of maal-tekens op de oudste bomen ingekerfd. Vandaar de naam Marke.

Die was in de middeleeuwen ingesteld door de graaf van Hamaland of zijn dochter, de eerste abdis van Hoog-Elten. De Marke Barchem stond onder gezag van de Erfmarkerichter, vanouds de bewoner van kasteel De Wildenborch. Vlakbij de boerderij Brinkerink bevond zich de Brink, een driehoekige open plek waar de Barchemse Kapel stond. Ons verhaal speelt zich af tussen die Kapel en het kasteel De Wildenborch, dat zoals de naam zegt in de wildernis lag. Het mag dan wel een verhaal over het verleden zijn, maar het onderwerp is feitelijk opnieuw actueel: het gaat namelijk over de WOLF.

Adriaan de kaarsenmaker

Vlakbij kasteel De Wildenborch ligt een dekzandrug. Als je die naar het oosten volgt, woonde daar op het uiterste puntje, praktisch in het veen en heidegebied: Adriaan de kluizenaar. Hij hield bijen, die honing uit de heide haalden. Adriaan leefde van de opbrengst en van de kaarsen die hij uit bijenwas vervaardigde. Hij verkocht die kaarsen aan de kapel in Barchem, aan de kerk in Lochem en aan het nonnenklooster. Hij woonde in een zelfgebouwde hut, maar zonder goedvinden van de Markeboeren uit de omtrek. In 1711 kwamen deze boeren voor het eerst in jaren bijeen en vergaderden tot diep in de nacht hoe zij Adriaan en de andere *huttenlieden* die ergens in een hutje op de heide woonden, zouden gaan verjagen.

Onder leiding van de voorzitter van de vergadering, de erfmarkerichter Baron van der Heijden van kasteel de Wildenborch, werd na middernacht – een paar vaten bier verder – niettemin besloten dat iedereen mocht blijven. Mits zij jaarlijks in de meimaand vijf dagen met de schep de gaten in de Markewegen kwamen dicht. Maar er mochten geen nieuwe inwijkelingen komen, de schutters moesten daarop toezien en zo'n hut toesmijten. Het zou anders te vol worden.

In datzelfde jaar 1711, in de Kerstnacht, vertrekt Adriaan naar de Kapel in Barchem. Sinds jaar en dag vindt in de kerstnacht, ruim vóór het ochtendgloren van de Eerste Kerstdag, de herdertjesmis plaats. Hij is bepakt en bezakt want hij moet de kaarsen voor de viering afleveren.

In de linkerhand draagt hij een lantaarn, op de rug de korf met kaarsen en in de rechterhand een wandelstok: de gaostok. Hij heeft geen midwinterhoorn bij zich; hij vertrouwt blindelings op Onzelveheer. Het is bewolkt en hartstikke donker. Hij moet helemaal niks van die oude Midwintermythe hebben, die beweert dat de monsterlijke wolf Fenrir de zon zou opeten, waardoor het voor altijd en eeuwig donker op aarde zou zijn. De boeren in de omgeving bliezen daarom op hun hoorn, om de oppergod Wodan te helpen in zijn Wilde Jacht om Fenrir te stoppen. *“Wat die mensen allemaal beweren bij het haardvuur in de winter is complete onzin, daar geleaf ik niks vaan”*, zegt Adriaan. Zonder hoorn gaat hij op pad.

Als de deur van zijn hut dichtklapt hoort hij hoe de wind de duistere jeneverbessen laat bewegen. Het silhouet van de struiken vormt een stoet van nachtzwarte onmenselijke gestalten. Het is lastig lopen over het pad vol hulten en bulten. Het pad waar normaal de herder met zijn kudde langs loopt kronkelt vanaf zijn hutje naar de bewoonde wereld, naar de eerste keuterboerderij, 't Holtslag.

Halverwege de dekzandrug komt Adriaan bij het laatste stukje oerbos. Daar stapt hij plotsklaps in een diepe plas, struikelt, verliest zijn evenwicht en zijn lantaarn, en valt op zijn kniën. Oh God, mompelt hij. En probeert op te krabbelen. Maar dan hoort hij gegrom en ziet blikkerend witte tanden. En het volgende moment grijpt een ondiep zijn linkerarm. Hij voelt hoe de kaken van het beest zijn arm omklemmen. Zijn kaarsen vallen uit de korf op de grond. Met de gaostok in de rechterhand slaat hij wild om zich heen en treft met grof geweld het ondiep op zijn kop, zo bliksemsnel en hard dat die loslaat en hij ziet in het duister hoe de wolf - want die was het - met de staart tussen de poten weg vlucht. Krimpnd van de pijn strompelt Adriaan weg van deze onheilsplek en probeert de eerste de beste boerderij te bereiken.

Op de boerderij 't Holtslag hadden ze de wolf al horen huilen. *“Heb ie dat ‘eheid?”* zegt Oma. *“Zo te horen zit Fenrir hier vlakbij.”* De kindertjes huiveren. *“Kiek maor naor boven,”* zegt Oma, *“naor de wolk’n die overgaon. Daor kumt ‘ie vandaon! Hij hef al een stukske uut de maon gehapt, dâ kun je zeen”* Gradus, haar oudste kleinzoon, zegt: *“Opoe da’s toch elke maond zo, ik geleuf d’r niks vaan.”*

Dan horen ze Adriaan de kaarsenmaker die komt aanstropelen. Ze zetten de deur al los. Verdwaasd schuifelt Adriaan naar binnen en wordt op een stoel gezet. *“Maar goeie genade, wat is er met jou gebeurd, Adriaan?”* Dat wordt uitgelegd. Oma, die alles van kruiden weet, reinigt de wond met saliethee en verbindt zijn arm met repen linnen en wilgenbast. Opa pakt zijn midwinterhoorn en lantaarn en gaat langs het bos op zoek naar de kaarsen en de lantaarn van Adriaan. Als Opa weer terug is en Adriaan opgelapt, wordt het paard voor de kar gespannen. Het is tenslotte nog steeds kerstnacht en de viering zal zo beginnen!

Adriaan mag op de klaarstaande kar samen met Oma en de kleintjes plaatsnemen. Ze rijden langs de boerderijen van de Wildenborchse Kring. Bij 't Haneveld, 't Snidershuus en van 't Nijland voegen zich naobers bij de groep. De meeste meelopers van de stoet hebben een lantaarn bij zich of een hoorn waar ze onderweg op kunnen blazen. Het is een flinke tocht naar de Barchemse kapel. Daar is het een drukte van belang. De kerkgangers werden allang verwacht, maar de aanval van de wolf op de kaarsenmaker had hun komst vertraagd. Nu kan de herdertjesmis eindelijk beginnen. De voorzanger en zijn koor zingen in beurtzang, het blijft donker in de Kapel, zoals het hoort. Dan is het moment aangebroken waar iedereen op wacht: de kaarsen worden aangestoken. Het koor zingt *Het daget in het oosten, het licht schijnt overal*. Door de ramen aan de oostkant schijnt het eerste zonlicht naar binnen. Dan mogen de aanwezige blazers hun hoorn aan de mond zetten en om de beurt hun melodie laten horen. *Zee blaost um de beurte de bosschop vedan dat 't duister mot gaon want het lech kumt eran. Ze blazen om de beurte de boodschap voor dat het duister moet wijken voor het licht dat gloort*.

Men wenst elkaar een gezegend kerstfeest en een zalig nieuwjaar. De geestelijke die de herdertjesmis heeft geleid stapt op Adriaan de kaarsenmaker af en spreekt hem hartelijk toe: *“Adriaan, jij hebt ons het licht gebracht, het licht dat de duisternis overwint. Je hebt ook nog een duistere macht overwonnen door de wolf te trotseren en te verjagen. Woorden schieten tekort om jou hiervoor te bedanken. Hopelijk zal je arm snel en goed genezen. Dit voorval komt zeker in het Markeboek te staan.”*

Jacobus Trijsburg

Kennismaking met de familie Beumer

Aan de Schoneveldsdijk 34 is een prachtige nieuwe woning gebouwd door de familie Beumer. Tot eind 2022 stond op deze plek de boerderij van de familie Rossel, welke werd gerund door Ab Rossel. In de zomer van 2022 emigreerde Ab met zijn vrouw naar Denemarken en begon daar een nieuwe toekomst op een aangekocht boerenbedrijf. Ze wilden wel graag dat de plek aan de Schoneveldsdijk in de familie zou blijven. En dat gebeurde.

Samen met haar man Marcel besloot Ina, zus van Ab, terug te keren naar haar geboorteplek.

Ina werd op 21 maart 1971 met tweelingzus Wilma geboren in het gezin van Ab en Alie Rossel-Groot Wassink. Broer Ab jr. had er van het één op het andere moment twee zussen bij.

Ina, zus Wilma en broer Ab groeiden op in een warm gezin aan de Schoneveldsdijk. In 1993 leerde ze Marcel Beumer kennen en dat werd de liefde van haar leven.

Na een paar jaar verkering besloten ze om te gaan samenwonen aan Het Elshof in Vorden en ook te trouwen.

De liefde werd bekroond met de geboorte van drie kinderen: Gido (2000), Manon

(2004) en Niels (2008).

In 2005 werd het huis aan Het Elshof verruild voor een woning aan de Henry Dunantweg in Lochem. Ook een fijn huis, maar toch wilden ze graag wat meer ruimte rond het huis voor honden en paarden. Toen in 2015 de mogelijkheid zich voordeed om aan de Goorseweg, ook in Lochem, een oud boerderijtje te kopen werd dit met beide handen aangegrepen. Er werd flink geklust om er iets moois van te maken. Hier was ook ruimte voor een paardenbak.

Toen kwam in 2021 de mogelijkheid om het boeren erf aan de Schoneveldsdijk 34, de geboorteplek van Ina, te kopen. In augustus 2022 verhuisde het gezin naar een stacaravan op het erf. Heel veel werk moest worden verzet voor er iets nieuws gebouwd kon worden; de boerderij en ligboxenstal werden gesloopt en de grond werd bouwrijp gemaakt voor het nieuwe huis. Na anderhalf jaar keihard werken werd de stacaravan verruild voor de nieuwe woning.

Ina is werkzaam op de afdeling burgerzaken bij de gemeente Bronckhorst en Marcel is hoofdmonteur bij Riho Climate Systems Vorden. Oudste zoon Gido is hovenier bij Luijendijk in Warnsveld, Manon is afgestudeerd als onderwijsassistent en volgt nu de opleiding Ad Pedagogisch Educatief Professional (zit in het laatste jaar), zij is ook werkzaam als pedagogisch medewerker in de kinderopvang. Niels is bezig met de opleiding eerste monteur elektrotechnische installaties (BBL) bij Aventus Deventer en werkt vier dagen bij Technischburo Reerink in Lochem

Hobby's van de familie: Ina, Manon en Niels rijden paard en zijn lid van paardensport-vereniging St. Steffenrijders in Laren. Gido is een fanatiek klootschieter bij klootschiet-vereniging Klein Dochteren. Ook Marcel was een fervent klootschieter, maar is gestopt toen het huis aan de Goorseweg werd gekocht. De vrije uurtjes werden en worden ook nu besteed aan het klussen.

Welkom in de buurt en bij activiteiten in de Wildenborch.

Open tuin bij De Boschhof

Op een zondagmorgen in augustus fietsen we ernaartoe. Het is zo'n windstille, zachte morgen.

Het kan niet beter, zeggen we tegen elkaar. Dat hebben de ooevaars vast ook gedacht, die verspreid op het brede groen hier en daar hun snavels in de grond steken, vol sappige hapjes na een vochtige nacht. We tellen er 29.

We worden verwelkomd op het erf aan het eind van de oprijlaan door Jaap, vriend van Bart en Alma.

Hij geeft ons de aanwijzing hoe we het beste een rondje door de tuin kunnen maken.

Als vanzelf worden we naar de kleurrijke borders getrokken, direct voor het huis. Het staat hier werkelijk vol met bloemen in diverse kleuren. Kattenstaarten, lathyrus, exoten en vooral heel veel fantastische dahliakleuren en -vormen.

Ik hou niet van dahlia's.

Maar nu, bij het zien van deze border ben ik om. Mijn hart maakt een dikke sprong! In deze nazomer is dit een herinnering als anker om de vrolijkheid te bewaren, die straks met de komst van de herfst de neiging zal hebben een beetje naar binnen te gaan.

Na deze kleurenpracht bereiken we een weijtje met wat fruitbomen. Om het huis bevindt zich andere beplanting. Hoog en laag, bloem en struik worden afgewisseld, de borders verrassen door een weelderigheid aan kleur en gedurfde hoogtes met gelenpracht.

Alma loopt een stukje met ons mee. Als Bart haar vraagt naar de naam van een bloem, reproduceert ze zo de hele riedel in latijn.

We komen daarna in het zijgedeelte van de tuin, aan de andere kant van het huis en zie daar. Een hele lange strook gazon met aan weerskanten prachtige bloemborders met struiken en grassen. Het zijn vooral de bloemen met allerlei etages waar je naar kijkt en dan nog zie je niet alles. Aan het eind staat een bankje tegen de maïsmuur. Deze wil Alma ooit rood schilderen, zodat het lekker afsteekt.

De bloemen staan uitbundig naar ons te kijken alsof ze stralend willen shinen voor iedereen, denkend aan dat anker.

Bart vertelt dat hij zich meer wil gaan richten op deze tuin. Ze breiden wat uit, onlangs kregen ze plantjes ter overname van een tuinbedrijf in Eefde die ermee ophield.

En ze zijn benaderd door de Nederlandse Tuinenstichting; de tuin zal in een jaarlijkse uitgave (De tuingids) vermeld worden.

We gaan nog even nagenieten met koffie en een zelfgebakken taartje. In het mini kioskje zijn ook wat kleine snuisterijen te koop. Waaronder ansichtkaarten, gemaakt door Bart zijn zus. Local – uit Drenthe. Ze zijn te leuk om te laten liggen. We gaan vol inspiratie en ook nog met een geurend bosje lathyrus weer naar huis. Het was een heerlijke ochtend.

Kathy de Vries

Kerstgerecht: Gehakt in bladerdeeg

Ik heb gekozen voor een recept dat je ook prima een dag van tevoren klaar kan maken, de meeste mensen hebben het met Kerst al druk genoeg.

Gehakt in bladerdeeg maken is niet ingewikkeld en wanneer je een keukenmachine hebt of een staafmixer met hakmolentje, gaat het helemaal snel. Het is ook leuk om dit gehaktbrood 'te versieren'. Snijd bijvoorbeeld blaadjes uit bladerdeeg of misschien heb je een leuke koekjessteker in de vorm van een paddenstoel of hulsttakje.

Het gehakt in bladerdeeg is zowel warm als koud heel lekker.

Ingrediënten voor 4 pers. (8 plakjes)

- 900 gr gemengd gehakt
- 200 gr gerookt spek in plakjes
- 1 rol bladerdeeg
- 3 takjes tijm (blaadjes)
- 500 gr gemengde paddenstoelen
- 60 gr paneermeel of broodkruim
- 2 uien
- 2 tenen knoflook
- 130 gr zongedroogde tomaten
- 40 gr hazelnoten
- 2 el roomboter
- 1 ei
- 2 el olijfolie
- Zout en peper naar smaak

Erg lekker met cranberry compote of -jam

Bereiding:

- 1 Haal de schil van de uien en tenen knoflook, maak 250 gram paddenstoelen schoon en hak alles in grove stukken. Hak eerst de hazelnoten grof. Doe ze apart in een mengkom. Doe de grof gehakte paddenstoelen, uien en knoflook samen met de zongedroogde tomaten in de keukenmachine en hak fijn.
- 2 Verhit de olijfolie in een koekenpan en bak het gehakte paddenstoelen mengsel 4-5 minuten tot de paddenstoelen een kleurtje krijgen. Breng op smaak met zout en peper. Laat afkoelen tot kamertemperatuur en schep het daarna in de mengkom bij de hazelnoten.
- 3 Meng het gehakt door het hazelnoten- en het paddenstoelen mengsel. Voeg het paneermeel toe, breng op smaak met zout en peper en kneed goed door. Wanneer jouw mengsel nog iets te nat is voeg je extra paneermeel toe. Test wat gehakt op smaak door in een koekenpan gaar te bakken. Vorm het gehakt tot een ovaal.

- 4 Leg de plakjes gerookt spek op een werkvlak. Vorm een rechthoek waarbij de plakjes spek elkaar steeds een beetje overlappen. Rol het gehakt erin. Bak in 4 minuten rondom bruin, gaar bakken is niet nodig, het gehakt gaart verder in de oven. Leg het gehakt op een bord en zet in de koelkast om af te koelen.
- 5 Verwarm de oven voor op 220 graden (elektrisch) of 200 graden (hetelucht).
- 6 Haal het gehaktbrood uit de koelkast. Leg het bladerdeeg op een snijplank en rol het gehaktbrood in het bladerdeeg. Vouw beide uiteinden goed dicht en druk alle naadjes goed aan. Versier het gehaktbrood eventueel met de restjes bladerdeeg of een koekjes uitsteker.
- 7 Klop een ei los en bestrijk het bladerdeeg er mee. Leg het gehaktbrood op een met bakpapier beklede ovenschaal of bakplaat en bak 25-30 minuten tot het bladerdeeg goudbruin is gekleurd.
- 8 Maak de rest van de paddenstoelen schoon en bak ze in roomboter tot ze mooi bruin zijn. Breng op smaak met zout. Haal de blaadjes van de takjes tijm en meng ze door de paddenstoelen. Neem het gehaktbrood uit de oven, laat 5 minuten afkoelen en snijd in plakken, leg op een mooie schaal en leg de paddenstoelen er omheen. Garneer met wat extra tijm.

Mogelijke bijgerechten: aardappelpuree en geroosterde wortelen.

En om het kerstmenu compleet te maken start bijv. met gerookte zalm op toast met crème fraîche vervolgens een soepje als tussen gerecht bijv. prei- champignon- of courgettesoep en om het helemaal af te maken een heerlijk dessert. Idee: een heerlijke chocolademousse.

Geniet van dit recept maar vooral om met elkaar te zijn tijdens de kerstdagen!!

Hartelijke groeten,
Gijs van den Biggelaar
B&B Olthuys

Reünie op de Prinses Juliana school

Een paar jaar geleden schreven we in De Wildenborcher over onze toevallige en bijzondere ontmoeting met juf Riet Wijnands tijdens onze vakantie in de Provence. Ze was in 1962 juf geworden op de Prinses Juliana school in de Wildenborch, waarvan wij het Meistershuus bewonen. Naar aanleiding van deze kennismaking, keerde ze 60 jaar later terug op de Prinses Julianaschool samen met haar man Ben, de plek waar haar carrière was begonnen.

Voor we verder gaan een paar namen van de hoofdmeesters, die sinds die tijd ook in het Meistershuus van de school hebben gewoond.

De heer Bent 1956 - 1962

De heer De Leeuw 1962 - 1968

De heer Mackaay 1968 - 1972

De heer Van Oel 1972 - 1975

De heer Werner 1975 - 1979

De heer Kok 1979 - 1989

(Hij was de laatste hoofdmeester van de Prinses Julianaschool.

Juf Riet kwam tegelijk met hoofdmeester Wim de Leeuw. Hij kwam hier wonen met zijn vrouw Trudy en dochtertje Cora. Nadat de familie de Leeuw zich hier had gevestigd, breidde het gezin zich uit met de zonen Joep in 1964 en Hans in 1966.

Tot onze verrassing kwam er in februari jl. ook een ontmoeting met de familie de Leeuw, omdat Joep zijn 60ste verjaardag wilde vieren met zijn moeder, broer, zus, hun kinderen en aanhang middels een bezoek aan de Prinses Julianaschool. Vader Wim is in 2019 al overleden. Het was een lang gekoesterde wens van Joep om nog eens terug te gaan naar de plek waar hij geboren was en waar hij met z'n broer en zus een deel van zijn jeugd had doorgebracht. Uit de periode op de Prinses Julianaschool waren veel mooie foto's en

herinneringen bewaard gebleven.

Joep nam contact op met Louky en Eduard en samen stelden we de school én ons huis open voor de familie de Leeuw op 24 februari, de dag van Joeps verjaardag. Juf Riet en haar man Ben werden uiteraard ook uitgenodigd en het hele gezelschap bezocht de school en het Meistershuus.

De eerste stapjes van Joep op de Wildenborchseweg

Het werd een feestelijke en emotionele middag; Riet en Trudy hadden elkaar nooit meer gezien sinds die tijd. De verhalen kwamen los. Ze sloten de dag af met een maaltijd in het Koetshuis van kasteel de Wildenborch.

We hoorden later van Trudy nog over de gemoedelijke sfeer op school. Het schoolbestuur creëerde dat gevoel en wilde graag dat Trudy en Wim goed zouden aarden in het buitengebied; Toen Trudy appelmoes stond te wekken en iemand van het schoolbestuur toevallig langskwam, was het bestuur overtuigd: "Trudy was geen stadse en zou het wel redden in de Wildenborch!" De mensen uit de

Wildenborch waren zeer hartelijk en Wim en Trudy deden op hun beurt hun best om de mensen beter te leren kennen. Ze gingen samen op huisbezoek.

Wim en Trudy hadden contact met de familie van Amstel die op de boerderij achter de school woonden en kinderen hadden in dezelfde leeftijd.

De heer Boeijnk, de buurman, had al snel door dat de meester geen groene vingers had. Hij deed vervolgens het onderhoud van de moestuin. Bijzonder was dat bakker Oplaat iedere dag voor een half brood langs kwam. Melk haalde ze zelf bij de familie Bijenhof aan de overkant van de weg. Toen Cora 5 werd wilden Trudy en Wim dat ze naar de kleuterschool ging in Lochem. Dat had nog nooit iemand gedaan op de Wildenborch. Je bleef gewoon in de buurt. Toch zette ze door en later volgden meer kinderen. Ook was het zeker geen gebruik dat de kinderen naar het VWO gingen: Het was de bedoeling dat de jongens het boerenbedrijf overnamen en dat de meisjes met een boer gingen trouwen! Bij slimme kinderen moest Wim alle zeilen bijzetten om de ouders te overtuigen, dat het beter was voor de kinderen 'om door te leren'.

Wim studeerde zelf ook door en haalde zijn MO wiskunde. Dat deed hen besluiten om in 1968 naar Aalten te verhuizen, alwaar hij wiskundeleraar werd.

Zijn opvolger werd de heer Mackaay.

Trudy heeft nog steeds een heel fijn contact met Riet.

Wim Alsem

Sterke bollen dagen bij 'de Warande'

Op 14 en 15 september was er voor de tweede keer op rij de jaarlijkse 'Sterke Bollen dagen' op het woonerf van Jan Willem Overmars en zijn vrouw Kar Mern aan de Wildenborgseweg 8.

Het druppelde lekker binnen en er hing een relaxte sfeer. Buiten was het dit keer mogelijk om op het huiselijk terras een kopje koffie of thee te drinken met versgebakken appeltaart. Het weer leende zich ervoor.

Bij binnenkomst vanaf het parkeerterrein stonden kraampjes met bollen. Ook Alma van der Schoot was present met een eigen stalletje met plantjes.

Het erf was al zoveel verder ontwikkeld dan een jaar geleden, bedacht ik me toen ik er een kijkje nam.

Een mooie afwisseling van wat nog de oude kijktuin was van Aad en Mien van de Kamer met nu voor het oog aantrekkelijke, wat verwilderde, borders, de zonnepanelen achterin en wilde bloemenweitjes op weer een ander stukje. Heel langzaam lijkt het erf te transformeren naar een nieuwe plek.

Zo komt er op de plaats van waar de kas stond, een nieuwe schuur voor de bollen. De voorbereidingen zijn hiervoor al bezig.

Vanmiddag is de moeder van Jan Willem ook weer aanwezig om haar jaarlijkse lezing te houden over bollen. Trudi Woerdeman, tuinarchitecte en kunsthistorica is dan misschien gestopt met haar bedrijf in Laag – Keppel, ze is nog altijd heel enthousiast als ze vertelt over haar ervaring met bollen. Dit jaar gaat het over grondbewerking.

Hoeveel dat uitmaakt, maakt ze ons duidelijk met foto's op verschillende plekken in Nederland waar ze door aangeraakt werd met grote bostuinen vol met verwilderingsbollen.

Samen met haar man (Willem Overmars) destijds, lieten ze in opdracht voorjaarsbollen planten op grond bewerkt met vele lagen bladgrond. Deze bollen verwilderen met als effect massale bloei 5 jaar nadien.

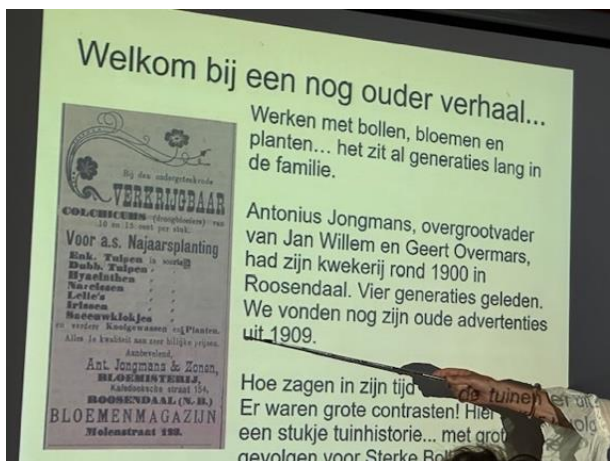

Stinzenplanten hebben een oeroude historie, vertelt Trudi. De naam 'stins' stamt van oorsprong uit Friesland, waar bij oude *stinzen*, zgn. middeleeuwse torens (vroeger in grote getalen aanwezig), veel bollen bloeiden.

Trudi vertelt dat veel bollen uit diverse landen stammen. Rond het Middellandse Zeegebied in landen als Turkije, Noord Frankrijk en Italië, en ook in Rusland, bloeiden ze in het wild. Al vanaf de 17^e eeuw werd er veel mee gekweekt en gehandeld.

Naast bladaarde is kalk en tweejaarlijks voeding nodig, zoals schimmels en zuren. Via de website van de Warande is hier veel over te vinden. Ik heb geloof ik, dit horende, mijn bolletjes enigszins tekortgedaan. Hoe kan het ook anders, zonder voeding geen groei!

Trudi vertelt dat in 1900 de voorouders van haar man ook al in de bollen- en bloemenhandel zaten, zo getuigt een advertentie uit die tijd. En Jan Willem zet het voort, in een nieuw jasje. Als webshop met biobollen. Het is weer tijd om ze te gaan planten!

Kathy de Vries

Kettingmigratie vanuit de Wildenborch

Tijdens de afgelopen Open Monumentendagen op 14 en 15 september werd er in het Old Vorden Huus een expositie gehouden over *Migratie in de Achterhoek 1580-1940*, waarin het onderwerp werd belicht vanuit een Achterhoekse, Vordense en Wildenborchse perspectief¹.

Het Achterhoekse deel werd gevormd door een reizende tentoonstelling van het ECAL² (streekarchief in Doetinchem) met verhalen over: (1) Vernieling, verwoesting en ontvolking gedurende de Tachtigjarige Oorlog, (2) Grensverkeer en oorlogsvluchtelingen, (3) Terborg en Suriname in de 18^e en 19^e eeuw, en (4) Amerika, het beloofde land in de 19^e eeuw.

Het Vordense deel bestond uit verhalen, foto's en brieven van geëmigreerde Vordenaren³ naar familie en bekenden in Vorden, en van twee Vordense families⁴ met Franse wortels.

Het Wildenborchse (en Kranenburgse) deel ging over 17^e-eeuwse Duitse oorlogsvluchtelingen in Vorden en over enkele 19^e- en 20^e-eeuwse Wildenborchers⁵ die elkaars emigratievoorbeeld volgden. Hierbij het verhaal van de neven Eggink van *Boskamp* en van de *Jaeger*⁶.

Herman Eggink van *Boskamp* was de eerste Eggink die in 1925 op de boot naar Amerika stapte, na de oorlog gevolgd door zijn neven Bernard en Antoon Eggink van de *Jaeger*.

Herman zou, na wat omzwervingen in Zuid Dakota en Iowa, een boerderij kopen in Sibley, Iowa. Zijn neven Bernard en Antoon Eggink van de *Jaeger* vertrokken resp. in 1948 en 1956 en werden kruidenier in Southbend en timmerman in Elkhart, niet ver van elkaar in Indiana.

Boskamp

1928: Johan met zijn gezin
(Herman midden-boven)

Herman met zijn gezin

Hermans huis in Iowa

Het idee voor hun grote stap hadden ze al vroeg meegekregen van hun vaders, de broers Johan en Hendrik Jan Eggink, die er in hun jeugd al van droomden om naar Amerika te gaan, zoals Herman schreef in zijn memoires. Op hun beurt waren Johan en Hendrik Jan geïnspireerd door de broers Jan Hendrik en Lammert Levenkamp van het *Bouwhuis*⁷, met wie ze naar school waren geweest. Moeder Eggink raakte echter steeds overstuurd als ze over emigratie spraken, omdat haar dit herinnerde aan het verdrinkingsdrama van haar 80-jarige overgrootmoeder, Janna Lieftink uit Aalten. Deze behoorde samen met haar zoon en diens gezin tot de 124 Achterhoekse slachtoffers toen hun schip genaamd de *Phoenix* in 1847 verging tijdens de oversteek van Lake Michigan.

Johan en Hendrik Jan Eggink waren geboren op de *Jaeger*, waar hun vader en grootvader ook al woonden en die net als hún (groot)vader op de *Boerstede* werkbaas waren op landgoed het

¹ De Wildenborchse en Vordense posters van deze expositie, samengesteld door ondergetekende en collega's van 'Oud Vorden', en de bijdragen van de daarop volgende lezing op 8 oktober j.l. zijn te bekijken op de website van 'Oud Vorden' (www.oudvorden.nl/)

² ECAL: Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers. Deze expositie is het komende jaar te bezichtigen op verschillende plaatsen in de Achterhoek, zie www.ecal.nu/nieuws/tentoonstelling-op-panelen/

³ Eskes, Eggink-Eskes, Te Hennepe, Winkel, Smeenk, Voskamp, Klein Lebbink, Nordeman, Wesselink en van Löben Sels.

⁴ Wiekart en Chabot.

⁵ Marks (*Dennenboom*, Vennemansweg 4), Levenkamp (*Bouwhuis-Koetshuis*, Wildenborchseweg 22) en de neven Eggink (*Boskamp*, Vordenseweg 17 Barchem en de *Jaeger*, Mosselseweg 14).

⁶ Familiefoto's: vriendelijk ter beschikking gesteld door beide families Eggink.

⁷ De broers en hun zonen waren in 1893, 1894 en 1897 vertrokken, ruim 10 jaar na de familie Marks en Garrit Jan Marsman (*Klokkenhof*, Wildenborchseweg 17).

Medler. Van emigreren kwam echter niets, want Johan trouwde met Berendina Jansen, oudste kind van Harmanus Jansen x Hendrika Looman op *Klein Boevink*⁸, en trok in bij zijn schoonouders. In 1921 verhuisden Johan en Berendina naar *Boskamp* en kregen in totaal 10 kinderen.

In 1925 maakte Johan's oudste zoon Herman zijn vaders droom waar en stapte op de boot naar Amerika, waar hij na wat omzwervingen melkveehouder werd in Iowa. Vanaf 1929 kwam hij nog regelmatig naar Nederland, de laatste keer in 1998, 94 jaar oud en drie jaar voor zijn overlijden in 2001. Vader Johan kreeg in 1932 toch nog de kans om Amerika te zien toen hij op bezoek ging bij zijn zoon, en toen ook andere oude bekenden bezocht, zoals de familie Levenkamp.

Ook bij Hendrik Jan kwam het niet tot emigreren maar bleef thuis en volgde zijn vader op. Net als zijn broer trouwde ook hij met een buurmeisje, Elisabeth (Bartje) Heuvelink van *Mosselman*, die bij hem introk op de *Jaeger*. Het paar kreeg eveneens 10 kinderen, waarvan er 4 zouden emigreren: Bernard en Antoon 1948 en 1956 naar Amerika (Indiana), Alfons in 1955 naar Nieuw Zeeland⁹ en Marie in 1949 naar Luxemburg.

De *Jaeger*

1927: Hendrik Jan met zijn gezin

Alfons' huis in Nieuw Zeeland

Emigreren was meestal geen onderneming die men op eigen houtje en in isolatie ondernam. Zo had men b.v. een zgn. sponsor nodig die borg stond voor de emigrant (dergelijke borgstellingen zijn ook nu nog aan de orde voor aanvragers van verblijfsvergunningen in Nederland). Aldus werd Herman gesponsord door Albert Levenkamp, en sponsorde hij op zijn beurt neef Bernard.

Wat de familie Eggink bijzonder maakt is hun sterke en blijvende verbondenheid met de achtergebleven familie in de Wildenborch. De Egginks van de *Jaeger* hebben zelfs een reünistenvereniging opgericht en komen met enige regelmaat bijeen, zo ook dit jaar.

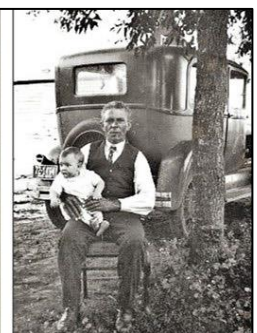
De Egginks van *Boskamp* bleven ook nauw contact houden. Afgezien van de ontelbare brieven, ingesproken bandjes en films zou Herman maar liefst 14 keer terugkomen naar Nederland, de eerste keer in 1928, de laatste keer in 1998. Omgekeerd kreeg hij ook veel familieleden op bezoek in Amerika, en als eerste zijn vader in 1932. Emigreren is bijna verhuizen geworden.

2024: Eggink-reünie op de *Jaeger*

Ontelbare brieven, films en geluidsbanden

1932: Johan Eggink op bezoek in Iowa, met kleinzoon Harold

Gerda Rossel

⁸ *Klein Boevink*: Wildenborgseweg 2, Barchem.

⁹ Alfons Eggink trouwde met Nelly Krauts (van de Kranenburg). Nelly's broer (getrouwd met Marie Heuvelink van *Mosselman*, Mosselseweg 16) en zuster emigreerden ook naar Nieuw Zeeland, en vestigden zich bij elkaar in de buurt op het Noordereiland.

De aftrap van een nieuw seizoen WVC

We ontmoeten elkaar in Lochem voor het nieuwe winterseizoen. We gaan sportief van start voor een avondje tafeltennis bij tafeltennisvereniging LTTC de Toekomst in de Jan Wissinkhal.

Heel vaak fiets ik langs dit gebouw, dat qua uitstraling zo schril afsteekt bij het schattige stadboerderijtje aan de overkant van de Runmolenlaan. Eenmaal door de deur kijken we onze ogen uit. Wat een prachtige sportzaal!

Anja Slagt heeft er vaak over verteld, zelf al jaren actief in deze sport. Zij zorgt er samen met Erik Ernst en Jolanda Hofland (echtpaar en trainers) voor dat de groep Oldstars goed loopt op de vrijdag. Jolanda van de vereniging legt ons uit wat er allemaal gebeurt in dit gebouw. Er wordt van laag tot hoog nivo en van jong tot oud getafeltennist. Of je nou een begaafdheid of een beperking hebt, iedereen is welkom. Jolanda vertelt dat jaren terug Bettine Vriesekoop dit gebouw opende. Er werd een speciale avond van gemaakt waar Erik Scherder en Bettine het publiek via een video toespraken en vertelden waarom tafeltennis specifiek zo belangrijk is voor het brein. Tafeltennis zorgt ervoor dat er gelijktijdig

verschillende gebieden van de hersenen worden geactiveerd. Het is ook goed voor de reflexen, oog- handcoördinatie en het trainen van je onder- en bovenlichaam (bron: pingpongbaas.nl).

Dat ondervinden we zelf ook als we langzaam met een balletje gaan ping – pongen tegen elkaar. Het schiet eerst alle kanten op! Jolanda laat ons een leuke oefening doen door met 2 balletjes zowel naar elkaar te tennissen en de andere bal met de hand terug te schieten. Dat vraagt verschillende dingen van ons brein, het is hard werken om je los te maken uit je manier van doen. We komen meteen in de stemming! Doen wedstrijdjes en nog meer leuke oefeningen Diverse fanatiekelingen komen helemaal tot leven. Langzaam ontstaan allerlei zweetplekken op de t shirts en worden laagjes afgepeld..

Ja mensen, het is een sport waarin alles van 'aan gaat'. Zo is het weer een heel gezellige avond als vrouwen met elkaar!

Zelf interesse gekregen in een potje tafeltennis? Neem eens een kijkje bij www.lttcdetoekomst.nl, of neem contact op met Anja Slagt!

De WVC staat weer op de kaart van 2024 – 2025, voor november wordt het nog even spannend gehouden wat we gaan doen. Het is in elk geval zeker dat de donkere maanden Eén keer per maand zeker een beetje meer licht gaan geven.

Kathy de Vries

Postvak In

- [Redacted]
- [Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Rondleiding bij pluktuin/voedselbos Welig

We zijn met een flinke groep belangstellenden op deze mooie zaterdag, de 28^e september. Ruby begint de rondleiding en vertelt dat ze in 2016 het weiland van Joop Reintjes hebben gekocht. Op dat moment hadden ze nog niet echt een idee wat ze ermee wilden. Dat is in de loop van de tijd gegroeid. In 2017 hebben ze inheemse hagen aangeplant en 5 jaar geleden de bessen tuin met blauwe bessen, honingbessen, aalbessen, frambozen, bramen, tay bessen en kruisbessen. Van alles verschillende rassen, vroege en late, zodat je lange tijd kunt plukken. In de zomer is de pluktuin op zaterdag open.

Op een vraag over de bodem vertelt Ruby dat ze werken met karton om het gras te laten afsterven en daarover heen houtsnippers en mulch. Zo maken ze op verschillende plekken akkertjes waar ze eenjarigen planten, zoals courgettes, pompoenen, uien, knoflook, wortel enz. We komen bij een mooi houten huisje met sedumdak waar koffie/thee/taart geserveerd wordt op de open tuindagen en vandaag dus ook. Het is gebouwd met hout van douglas sparren van het eigen terrein. In de plaats daarvan hebben ze loofbomen en meer inheemse bomen geplant. Rondom de fruitbomen staat smeerwortel; dat zijn een soort 'mineraalpompjes'; ze hebben lange penwortels waardoorheen de mineralen in het blad worden vastgelegd en die je 3 keer per jaar kunt choppen en droppen. Er zijn overigens meerdere soorten blauwe smeerwortel; de bokking 14 woekert niet. We lopen langs verschillende bijzondere bomen, een uiensoepboom, een suikerdoorn, een nashi peer, Japanse pruimen, grootvruchtige meidoorns, olifantsgras. Dat laatste vormt ook hele goede mulch als het afsterft in de winter en vormt ook een goede afscheiding rondom de 'akkertjes'. En verder lopen we weer langs hazelnoten, Japanse wijnbes, jostabessen. Ruby vertelt intussen over het begin van het voedselbos; ze hebben eerst zgn pioniers aangeplant; wilgen, berken en elzen.

Die zijn goed voor de bodem, om deze o.a. schimmelig te maken, en dat was nodig want het is jaren weiland geweest waar veel mest ingebracht werd. En verder olijfwilg, fluweelboom, moerbeï, paw paw boom, fazantenbes oftewel grootmoeders oorbel; een prachtige struik met inderdaad lange purperachtige bloemen, waar de bessen ook al in zaten. We lopen verder en zien een mooie klimmer; akebia of schijnaugurk. Ze hebben veel geëxperimenteerd met boomgildes en planten die elkaar versterken. En doordat ze veel verschillende soorten planten ontstaat er vanzelf een grote biodiversiteit; boven én onder de grond.

We komen aan bij de moestuin en nu gaat Ivo vertellen; ze tuinieren in houten bakken op de grond waartussen paden van houtsnippers zijn. Ze doen verschillende gewassen per bak, ook wel polyculturen, zodat de rotatie van gewassen ieder jaar vanzelf gaat. Ze hebben ook meerjarigen, in de moestuin zoals asperges, rabarber, Japanse gember, lavas en zwarte vlier, amandelen en fruitbomen geplant voor de schaduw. Er zijn ook twee vijvers op het terrein; de tweede grote is twee jaar geleden aangelegd met een prachtige wilde bloemen strook eromheen. "Heel goed voor de biodiversiteit ook" zegt Ivo. We lopen onder een pergola door met klimmende kiwibessen en komen aan bij de grote kas. Deze kas hebben ze twee jaar geleden laten bouwen voor meer exotische planten zoals de bananenpalm waar al grote bloemen in zitten. Passievrucht, citrus bomen, gojibes, granaatappel, perzik, vijgen, abrikozen, meloenen en een bijzondere lavendelsoort. De kas is er ook voor het vermeerderen van planten en om steeds meer eetbare landschappen te creëren. Er is een bed met zelf geënte fruitbomen. En daar is deze dag ook voor bedoeld; voor de verkoop van hun zelf gekweekte planten en fruitbomen. Ivo vermeerdert o.a. door te enten.

Lucie Bartel

Na deze zeer leerzame rondleiding wordt er nog nagepraat met een kopje koffie. Ook worden er planten verkocht en kuieren de meeste mensen nog wat door deze prachtige tuin, waarvan je je niet meer kunt voorstellen dat het nog maar 7 jaar geleden een weiland was.

www.welig.nl

Grensweg 1, Lochem

Geopend half/eind juni tot midden augustus op zaterdag.

Plantenmarkt in voorjaar en herfst

Uitnodiging

Uitnodiging

Voor alle Wildenborchers, jong en oud, en voor iedereen die zich betrokken voelt bij ons mooie buurtschap

Nieuwjaarsreceptie

vrijdagavond 3 januari 2025 vanaf 20.00 uur

Het is een goede gewoonte om aan het begin van het nieuwe jaar de Wildenborchse nieuwjaarsreceptie te houden.

Op een ongedwongen en informele wijze wensen we elkaar het allerbeste en heffen daar natuurlijk het glas op.

Om 20.00 uur hebben we de koffie en thee klaar met daarbij een lekkere warme oliebol.

We maken er, onder het genot van een drankje en natuurlijk de enige echte “Wildenborchse knakworst”, een gezellige avond van.

De afgelopen twee jaar hebben we steeds een soort pubquiz gehouden. Gezien de vele ontvangen positieve reacties wordt er ook dit jaar weer een mooie quiz gepresenteerd.

U / jij bent van harte welkom.

De Kapelcommissie,
Alma van der Schoot, Judith Keurentjes, Noam Shalgi, Hans Ezerman, Erik Ebbink en
Reinier Klein Brinke

Kris-Kras door den Achterhoek

In zijn lezing gaat Gerben Sterringa niet alleen kriskras door den Achterhoek, maar ook door de tijd. Je ontkomt er niet aan om hier en daar de historie erbij te halen. Dit heeft de Achterhoek gevormd.

Wist u dat Rekken een smokkelparadijs was? De boter en de Bohnenkaffee verdwenen over de grens naar Duitsland en in ruil daarvoor werd er in de Achterhoek tijdens een neutje (Jägermeister) lustig op los gerookt. De douaniers en commiezen hadden het nakijken.

In vroegere tijden kwamen Duitse kooplieden met hun waren naar het westen. Ze hadden karren met een breder spoor dan hier gebruikelijk was. Zo ontstonden de Hessenwegen van Oost naar West en omgekeerd. Later, in de 19e eeuw zijn de spoorwegen aangelegd. Vele zijn weer opgeheven, maar enkele spoorwegen zijn behouden, zoals Zutphen – Hengelo en Zutphen – Winterswijk.

De Tweede wereldoorlog heeft een stempel op de Achterhoek gedrukt. Rondom Gorssel werden de V1's gelanceerd.

Een soort oorlogsboegbeeld is de Spitholterbrug bij de Velhorst. In de oudheid ging het hier vaak mis en recent in 1945 ook weer.

Gebouwen

De Achterhoek heeft veel gebouwen. Neem de typen boerderijen ontstaan uit het Hallenhuis. Schoolmeester Heuvel beschrijft het boerenleven in deze streek.

De Achterhoek telt vele kastelen. Een van de weinigen die nog bewoond wordt is de Wildenborch, waar een nazaat van A.C.W. Staring woont.

Kasteel Ruurlo is nu een dependance van museum More uit Gorssel.

Andere karakteristieke gebouwen vinden we in Doesburg, de Waag en het Arsenaal.

In Zutphen staat de Walburgkerk met de Librije (openbare leeszaal), waar de boeken aan de ketting liggen.

Dichterbij staat in Kranenburg de neogotische kerk die, in opdracht van de freules van Dorth en broer Theodoor, door de beroemde architect Cuypers (Rijksmuseum en Centraal Station Amsterdam) is gebouwd.

Vaak zijn uit huisnijverheid fabrieken ontstaan. Zo ontstond de jamfabriek in Neede met de jaarlijkse nationale jammart en jamkoningin. De eerste klompen werden door de boeren zelf gemaakt. Daarna ontstonden verschillende klompenmakerijen. Ook het brouwen en stoken van alcoholische dranken leidde tot fabrieksmatige productie. In Doetinchem maakte Philip van Perlstein de bekende Oranjebitter.

Folklore en gewoontes

De folklore in de Achterhoek viert nog altijd hoogtij. We zijn trots op de oudste bewoner van Nederland. Chrissemeuje, Tante Chris uit Eibergen werd 110 jaar oud, dankzij een dagelijkse neut bestaande uit een helft brandewijn en een helft likeur.

De Zwarte Cross, waar de motoren Oerend Hard rondscheuren en Normaal dit luidkeels ten gehore heeft gebracht.

De Hooiplukker uit Lochem voorkwam een Spaanse inname van de stad.

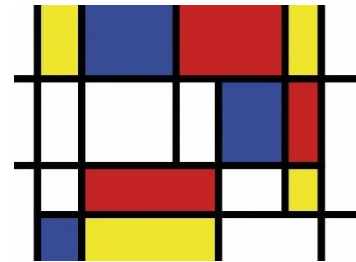
En wat dacht U van de legende van de Witte Wieven? En nog vele andere.

En dan nog de paasvuren, het naoberschap, klootschieten, slachten op de boerderijen en daarna keuren, oranjefeesten, midwinterhoorns, oudejaarskoeken- en rolletjes en carbid schieten.

Bekende Achterhoekers

Een aantal bekende Achterhoekers passeren de revue.

Mondriaan heeft een tijd in Winterswijk gewoond. Hier schilderde hij landschappen en dorpstaferelen. Beroemd werd hij met het schilderen van strakke lijnen en kleurige vlakken en vlakjes. Voor meer dan 100 miljoen euro heeft de overheid zijn laatste onvoltooide schilderwerk "Victory Boogie Woogie" gekocht.

A.C.W. Staring was dichter en schrijver. Hij hield zich echter vooral bezig met landbouw, bosbouw, veeteelt en educatie van jongeren. In de loop der tijd zijn de moerassen rondom de Wildenborch drooggelegd.

Bennie Jolink met zijn boeren rockband mag natuurlijk niet ontbreken.

Judith van Dorth tot Holthuyzen (geboren in 1747) stond bekend als de "bonte freule". Ze had een moeilijk karakter en een verboden liefde met een huisvriend. Haar ouders ontferden haar wegens verkwistende en reprochabele levenswijze. Toch kreeg ze in 1788 een erfenis en werd lid van de ridderschap van Zutphen. Met haar broer ging ze in 1789 op kasteel Harreveld bij Lichtenvoorde wonen. Ze was zeer oranjegezind en dat gaf sedert de inval van de Fransen in 1795 problemen. Haar broer en August Robert van Heeckeren van Suderas zaten in Pruisen en vielen in 1799 het Graafschap Zutphen binnen. Judith, enthousiast zoals ze was, deed de oranje vlag op kasteel Harreveld en ging in oranje getooid naar Lichtenvoorde en Groenlo. Helaas liep de inval van de orangisten uit op een fiasco. Judith werd na nog enkele schermutselingen met patriotten gevangen gezet, veroordeeld en terechtgesteld. (Dit verhaal is een stuk langer en flink ingekort)

Bedankt Gerben voor jouw interessante tour door de Achterhoek.

Wybren Jouwsma

(foto: Anja Slagt)

Kinderpagina

- . Kikker heeft een lekkere sjaal en een trui gekregen voor de winter.
Waar krijg je het nog meer warm van? Zet daar een rondje om.
Daarna mag je kikker inkleuren

Keuze uit korte en lange route (plm. 7 en 14 km.)

Inschrijven tussen 11.00 en 13.00 uur bij de Wildenborchse Kapel, Kapelweg 1, Vorden.

Kosten deelname € 8,- t/m 12 jaar € 4,-, dit is inclusief een glas glühwein of chocolademelk en een goed gevulde kop erwtensoep tijdens de route.

En bij terugkomst in de Kapel nog een lekkere hap.

Onderweg staan op diverse plekken midwinterhoornblazers opgesteld.

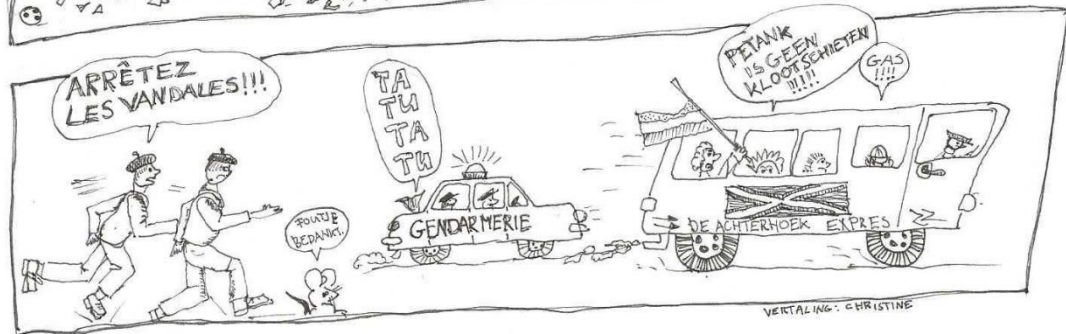
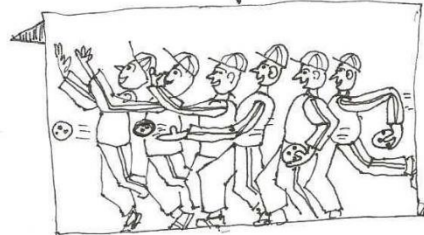
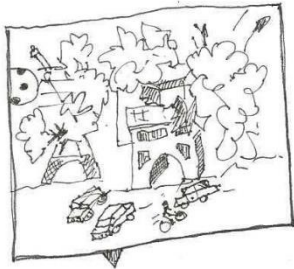
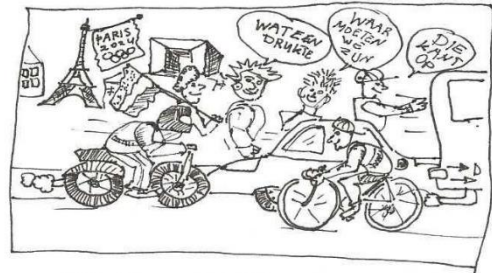
Het harmonica duo 'De Mölledeerns' zorgt in de Kapel voor een gezellig deuntje.

In de Kapel kan ook contactloos en met pin worden betaald.

HET GROTE MISVERSTAND

LE GROS MALENTENDU

VERTALING: CHRISTINE

Het weten waard

In het artikel 'Reunie op de Prinses Julianaschool' (pagina 17-18) wordt geschreven dat Trudy de Leeuw, weduwe van schoolhoofd Wim de Leeuw, de sfeer op school zo gemoedelijk vond en dat dit werd gecreëerd door het schoolbestuur.

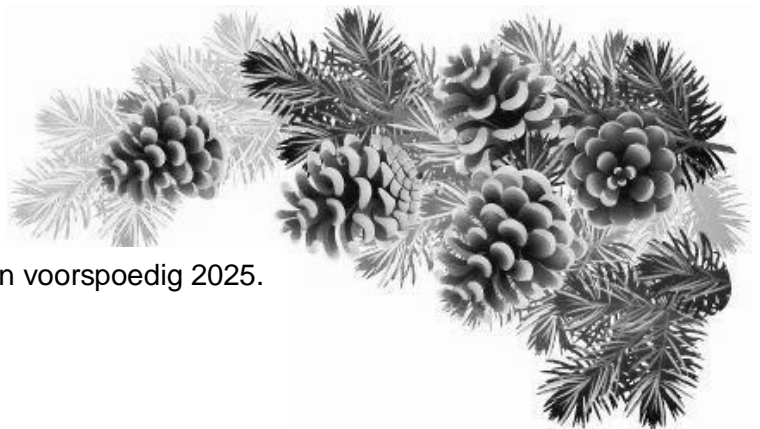
Wie vormden toen het bestuur van de Prinses Julianaschool?

Dat waren:

Voorzitter: Ds. Jansen
Secretaris: Hendrik Jan Groot Nuelend, Wildenborgseweg
Penningmeester: Marinus Kaemingk, Schoneveldsdijk
Bestuurslid: Gerrit Arfman, Wildenborchseweg

(met dank aan Erna Bloemendaal-Groot Nuelend voor de informatie.)

Dankzij de inzet van velen hebben wij ook in 2024 elk kwartaal weer een goedgevuld buurtblad kunnen maken en bij u thuis bezorgen. Ook in 2025 hopen we weer op jullie medewerking.

Fijne feestdagen en een in alle opzichten voorspoedig 2025.

Redactie De Wildenborcher,
Joke Wiltink
Kathy de Vries
Reinier Klein Brinke

Schoonmaakrooster Kapel

Staat uw naam nog niet op de schoonmaaklijst, maar bent u wel bereid om één, maximaal twee keer per jaar een paar uurtjes mee te helpen onze Kapel schoon te houden, stuur dan een mailtje naar Reinier Klein Brinke: reinierkleinbrinke@planet.nl

Wees ook eerlijk en meld het wanneer u wel op de schoonmaaklijst staat, maar het eigenlijk toch wat te belastend vindt.

2024	
December	Dinie Staring – Henriëtte Otten – Ria Klein Ikkink
2025	
Januari	Aly van Arragon – Dinie Pladdet – Riet van Ditshuizen
Februari	Diny van Ark – Gerry Kistemaker
Maart	Kathy de Vries – Judith Keurentjes

De lijst met werkzaamheden hangt in de werkkast.

Activiteiten agenda:

Kapelcommissie	Nieuwjaarsreceptie	vrijdag 3 januari 2025
	Winterwandeling	zondag 5 januari 2025
	Familiefietstocht	zondag 25 mei 2025

Verenigingen:

Schietvereniging:	Elke dinsdag, van 20.15 uur tot 22.30 uur
Wildenborchse Vrouwenclub:	Laatste donderdag van de maand van 20.00 uur tot omstreeks 22.00 uur van oktober t/m april
Klootschieten:	3 ^{de} zondag van iedere maand 10.00 uur verzamelen bij de Kapel